

JUDISK GRÄNSÖVERSKRIDANDE FESTIVAL

4-6 SEPTEMBER -15 PÅ TOKALYNGA TEATERAKADEMI I HALLAND

Ett halvår har snart gått sedan vi hade den Judiska Festivalen, ändå känns den fortfarande märkligt levande. Som om Annika Thor och Salomon Schulman fortfarande rör sig i vårt jättehus. Som om stora tankar om vänskap bitit sig fast i väggarna!

EN OVANLIG FESTIVAL gick av stapeln den första helgen i september 2015. Ett hundratal människor letade sig då till Tokalynga Teaterakademi för att lyssna på Göran Rosenberg, se internationell judisk teater, för att höra poeter läsa jiddischdikter.

Klezmermusiker kom långväga från. Språken blandades i korridorerna på Teaterns stora hus. Det var persiska, jiddisch, polska, arabiska, italienska och dari som blandades med svenskan, som denna helg hade en ovanligt skånsk prägel!

BAKGRUNDEN VAR ATT TEATER ALBATROSS ville göra en gränsöverskridande Judisk Festival, en festival som också skulle inbegripa unga invandrare med muslimsk bakgrund.

Hela bygden var engagerad. Elva familjer hade öppnat gäststugor och gästrum för deltagarna. Vi hade bokat de lokala vandrarhemmen, liksom Bygdegården, hundra meter från Tokalynga, där maten serverades!

Hela sommaren hade varit full av förberedelser. Teater Albatross hade spelat på Fryshuset i Malmö och i Göteborg på fritidsgården i Hammarkullen. Tillsammans med **Teater Interakt** från Malmö, som arbetar med nyanlända flyktingar, hade Albatross ordnat en teaterkurs på Tokalynga i augusti, en kurs där bl a tre palestinska kvinnor var med. Alla dessa arbeten i Malmö och Göteborg och på Tokalynga syftade till att locka dem vi träffade till den Judiska Festivalen.

VI VAR MYCKET GLADA att av de ca ett hundra människor som besökte Festivalen, hade ca tjugo stycken muslimsk bakgrund. Dessutom blev det så, att programmet omdisponerades så att en palestinsk kvinna, **Hanine Tarifi**, kunde hålla ett tal om hur hon upplevt att leva i Israel.

Hanine Tarifi

Huseyin Hasan, Roshna Ali & Emina Hamida

Dessutom höll **Huseyin Hasan** från Fryshuset i Malmö ett tal om hur de mött Albatross och dessa judiska frågeställningar. Båda dessa tal var mycket uppskattade. Ytterligare en vänlig överraskning var när de palestinska unga kvinnorna på lördagseftermiddagen bakat kakor till oss alla, läckra knafih-kakor!

POLSKA TEATR NN, förvaltare av det svunna judiska Polen, gjorde en fantastisk musikalisk tolkning av jiddischtexter, framför allt texter av Jakob Glatstein, i föreställningen *Tales From The Night*. Sverigepremiär!

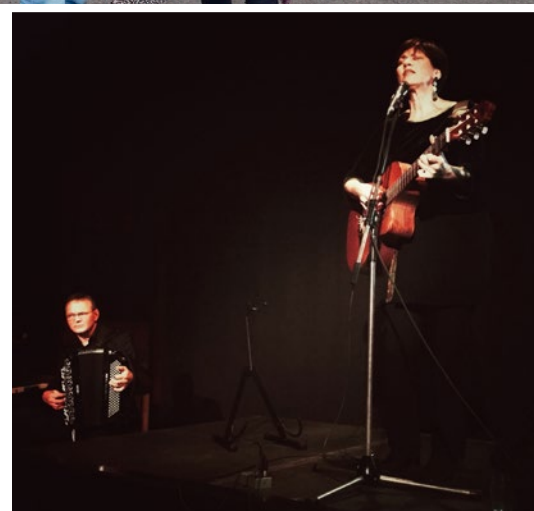
FRÅN POLEN, med norsk-svenska anförvanter, kom också världsberömda

Bente Kahan, Det blev lite rockkonsert-yr när Bente framträdde sent på lördagen. (Bild till höger.)

Redan på fredagskvällen hade **Anne Kalmering** och **Miriam Oldenburg** framträtt med sina oerhört uppskattade sånger.

Och tidigare på lördagen fick vi en ny musikalisk upplevelse av **Sofia Berg Böhm** med gitarrist **Patrik Bonnet**, underbart! (Bild nederst till höger.)

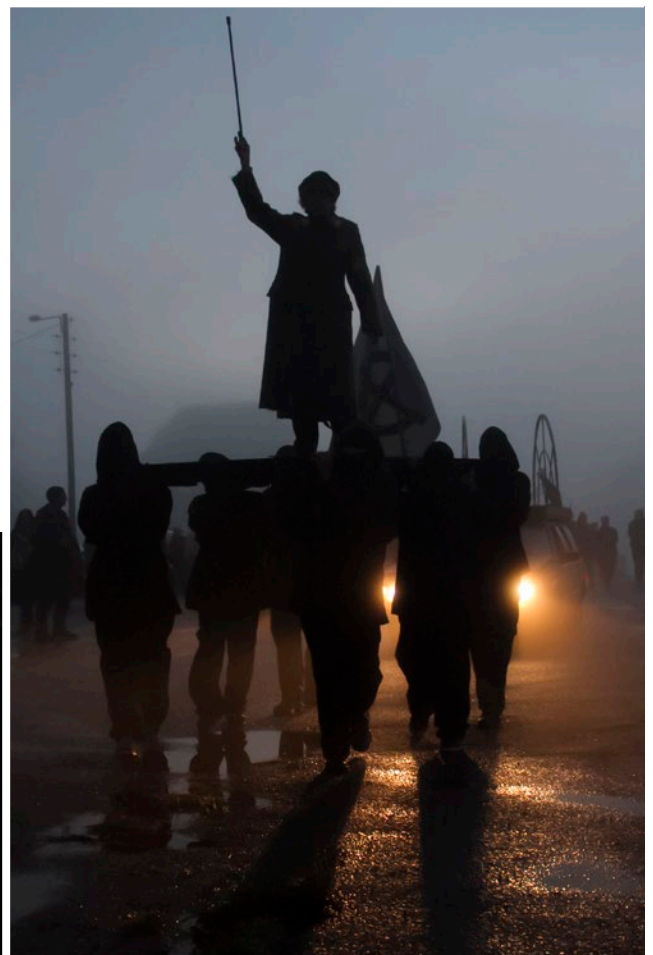
Vad gäller musiken avslutades det hela på söndagen med **Louisa Lyne & di Yiddishe Kapelye**. Mäktigt! Många samspelade musiker! De kom just från en spelning i Norge.

VÅR EGEN, TEATER ALBATROSS, stora utomhusföreställning om Förintelsen, *HELIG!*, med stora brinnande skulpturer och ett antal statister från Fryshuset i Malmö, var mycket uppskattad. De svartklädda figurerna som håller uppe plattan med en skådespelare på, är statister från Fryshuset i Malmö. (Bilder ovan och till höger.)

Teater fick vi än mer av, vi, **Teater Albatross**, spelade *I skuggan Av Hatet Växer Blommor*, om en judisk ung man på flykt under andra världskriget. Många av dem som nyligen flytt till Sverige kände igen sig, var rörda. (Bild nedan.)

PÅ SÖNDAGEN GAVS YTTERLIGARE EN SVENSK PREMIÄR,

Pia Rosenbaums *Århundradets Rose*. Denna föreställning, hyllad i Danmark, var en omtumlande och mycket välspelad historia om den judiska världen sedan början av 1900-talet till idag.

(Bild till höger.)

STÉPHAN BRUCHFELD tog oss med på en intressant resa i konstellationsverksamhet, där vi alla blev delaktiga i **Alán Alis** möjliga yrkesval som ungdomsledare. Speciellt de ungdomar som kommit med Alán till Tokalynga var absorberade, av denna situation, man märkte vad Alán betyder för ungdomarna på Fryshuset!

Alán Ali

VAD KAN MAN SÄGA om framträdandena av **Salomon Schulman, Göran Rosenberg, Annika Thor** och **Lars Dencik**? Göran och Lars höll föredrag om judisk historia och identitet, Annika läste ur sina böcker. Salomon förförde oss med autenticitet och jiddischpoesi. – **Vi, publiken, njöt i fulla drag!**

Pia Rosenbaum

Efter festivalen fick vi många tackmail etc. Många av dessa är mycket intressanta, se t ex mailen från ungdomarna i Malmö Community Theatre, jag skickar med hela korrespondensen från Festivalen nedan!

Med tack för en fantastisk helg!

KATARINA KATZ

Hej - Jag vill tacka för ett bra arrangemang och det är roligt att höra att Robert kallar mig för en kompis ! Maten var god och rummet jag sov i var ok och jag blev inte störd av någon. Musiken var mycket bra och jag sjöng med, mycket trevligt folk runtomkring. Hoppas vi ses igen. Ni får ha det så bra!

– Hälsningar

EUGEN PARNES

Tack för en enastående helg!

SAMUEL ENGELHARDT

Hej Robert och alla ni andra, Stort tack för en fantastisk helg. Det var roligt att det var så många som deltog. Speciellt roligt att kom lite ungdomar. Programmet var helt underbart bra och höll genomgående en väldigt hög kvalitet. Det var en stor bredd på det.

Jag vill inte rangordna men en programpunkt sticker ut lite mera tycker jag - föreställningen Århundradets Rose med Pia Rosenbaum. Den var bland det bästa jag har sett på länge. Man hade kanske behövt lite mer tid för reflektion mellan vissa programpunkter, som t ex mellan föreställningen Århundradets Rose och Louisa Lyne undi yiddishe kapelye. Det blev lite tvära kast. Vi ser fram emot nästa festival. Jag kan gärna hjälpa till med förslag på program om det behövs. Många varma hälsningar

TOM OCH SUSANNE SHULEVITZ

Käre Robert! Det var en upplevelse att få träffa dig och dina medarbetare. Hur man kan lyckas med så många arrangemang på så kort tid är fantastiskt. Vi har haft en underbar helg, intressant och lärorikt att få träffa så mycket trevliga människor. Detta kommer vi att bära med oss väldigt länge. Då vi själva har sysslat mycket med olika arrangemang, vet vi vilket fantastiskt arbete som ligger bakom allt ni presterat. Varma hälsningar till er alla

FANNY OCH RONALD

Stort tack för en lyckad festival. Hälsningar

GUNNEL OCH NILS-ERIK JOHANSSON

Hej alla ni, stort tack för spännande festival så långt jag fick vara med. Och ett fint mottagande. Bästa hälsningar

GÖRAN ROSENBERG

Hej alla ni entusiaster inom teater Albatross Tack för en innehållsrik, givande festival. Tacka också vårr värdfolk, som var bortresta när vi åkte, för deras generositet att öppna sitt hem för oss och för våra jättefina rum. Tack än en gång. Många hälsningar från

GIA KATZ

Hej på er! Tack för en underbar weekend med all närvarande människor och artister och det fantastiska arbete ni har gjort. Med vänlig hälsning

HERMAN BERGER

Tack för sist - det var enastående och jag ser fram mot att skriva om det.

KJERSTIN NORÉN

Hej! Tack igen för den fina festivalen! Det har varit mycket viktigt att tänka på efteråt. Allt gott,

ANNIKA THOR

Hej! Stort tack för sist, det var mycket fint att vara hos er. Varma hälsningar från

ANNE KALMERING (som gärna kommer tillbaka vid ett annat tillfälle)

Robert! Det blev en helg full av glädje och fina möten mellan människor från olika kulturer. Mötte många fina människor och upplevde en härlig positiv stämning med stor sammanhållning -Tusen tack och upprepa gärna detta!

GIL TARSCHY

Hej Robert! Vill passa på att tacka dig för din entusiasm och din energi – enastående av dig att få denna judiska kultur-festival förverkligad. Vänligen

LASSE DENCİK

Hej Robert! Tack för orolig upplevelse tillsammans med sångare, poeter och författare. Det var helt fantastiska dagar. Jag gillade att det var gränsöverskridande, mångfald. Jag hade trevliga vänner som bodde i torpet och som vaknade upp på morgonen och fick njuta av sjöutsikten. Det var en upplevelse att höra tranornas rop på morgonen i Tokalynga. Flyttfåglar men inga flyktfåglar. Ett minne har jag förutom all musik och föreläsningar. Det är lördag morgon och frukost och där sitter inne i de djupa skogarna i Halland Göran Rosenberg; Lars Dencik och Stephane Bruchfeld tillsammans och äter frukost. Göran Rosenberg som för några dagar talade i samband med Riksdagens högtidliga öppnande. Ja, ibland är livet underbart. Tack ännu en gång för fantastiska dagar i Tokalynga. Jag har några bilder som jag skall skicka dig. Jag ärt fortfarande djupt tagen av föreställningen Helig. Inramningen i Falkenberg var perfekt. Shalom -

PER SJÖVALL

Hej, jag spelade på er trevliga festival 4 september med Anne Kalmering. Underbar festival! Sena natten med jam i köket med den fantastiska skaran entusiastiska ungdomar var bland det roligaste gig jag haft! -

MIRIAM OLDENBURG

Bäste Robert o. övriga deltagare. Festivalen var särdeles lyckad. Den bästa jag varit med om. Mkt bra o. lärda föredrag. Engagerande teaterupplevelser. Musiken var fantastisk. Nu förstår jag bättre varför Bente Kahan är en världsartist. Tyvärr hann jag bara uppleva korta stunder av den fantastiska köksmusiken då jag stupade i säng. Åker gärna till Tokalynga fler gånger. Bifogar foto som souvenirer. Mvh

MATS KRONENBERG

Hej Robert! Tusen tack för sist, väldigt fin festival och kul att träffas! Allt gott,

SOFIA BERG BÖHM

Tack Robert för en fantastisk Festival. Vi kom hem nöjda och med många goda minnen och upplevelser.

LENNART ENGSTRÖM

Hej Robert! Så underbart att du hörde av dig! Jag har länge tänkt att göra motsvarande för att tacka. Festivalen gjorde mig 20 år yngre (åtminstone tillfälligt, antar jag); så mycket underbar ENERGI, så många positiva, underbara människor, unga som gamla, judiska och palestinska och svenska! Så härlig teater, underbar musik (jammet på lördagkvällen!!!!) och högklassiska föreläsningar! Innan vi för ner tog jag reda på vad det egendomliga ortnamnet hade för ursprung och fann inte förvånande att toka går tillbaka till danskans toge, dvs 'dimma' och dimmigt var det ju verkligen! Men bara ute! Det vore roligt att återkomma till er. Om jag inte var så in i h-e gammal skulle jag gärna ställa upp med exv. något om retorik, men sånt vågar jag mig inte längre på! VARMA hälsningar till er alla! -

PETER CASSIRER

Under några dagar fick vi som deltagare och åskådare uppleva många känslor. Sorg, fruktan och hopplöshet genom vissa delar av föreställningarna. Hoppfullhet, lycka och skratt förmedlades av artisterna. Aha upplevelser och flera tankeställare av de som höll föredrag. Vi gick därifrån men ännu mer beslutsamhet att inte låta historien upprepa sig. Med hopp om att tillsammans kan vi lyckas och modet att göra skillnad.

Tack för givande dagar. Med vänlig hälsning

ROSHNA ALI, Fryshuset Malmö Electra.

Hej Robert! Hela festivalen var fantastisk. Det var jätteroligt att vara med. En upplevelse som det inte går att glömma! Hoppas att Du kommer till Malmö med den magnifika och ambitiösa föreställningen. Hjärtliga hälsningar och tusen tack för Dig och Dina medarbetare.

DANKA (DANUTA) BERNHARD

Nedan följer tankar om judisk festival av Malmö Community Teater. - Denna grupp består av till Sverige relativt nyanlända unga vuxna. De flesta är från Afghanistan, Iran och Palestina. MCT, som de kallas, initierades av Teater Interakt från Malmö. Ett tiotal av dem var med på den Judiska Festivalen.

Before the festival I was really stressed and I was afraid that I'm not gonna feel really happy with seeing people support Israel. As I am Palestinian. But after meeting a lot of nice people and nice shows I felt really comfortable. And I felt so proud to go and see this festival! Thank you Robert <3

HANIN

Starkast intryck gjorde en Arabisk-Svensk musiker. Det kändes i hela kroppen. Jag mindes min bakgrund. Blev både ledsen och glad. När vi åkte där, jag träffade nya olika personer. Jag hoppas alla ska träffas igen.

MUSTAFA

It was fantastic, I really like all programs, especially "Helig!". Before I didn't think about holocaust, just know people died. I saw the performance, I get so emotional I get to know happens really. It was like, yeah, It made me so sad, why humans can kill another human.

AMAN

Now I understand why they do it every year. Because kill 6 million.

- Accommodation! Thanks Robert and the friends helping. Food, so nice. The singing part in different languages. This was the first time I saw Jewish people. Before I thought Jewish people don't like foreigners. But now I think they are like me. They have feelings also. I lived in Iran and Iran didn't have a good communication with Israel. People talked bad about it. That was in my thinking until the Jewish festival. Now I know that are no differences. What people say is not true. We don't like governments, but we can't say all Jewish people are bad.

FARHAD

Jag visste ingenting om judisk kultur och så. När jag var här jag fick många information. Dom var människor, dom skulle vilja leva ett bra liv utan krig. Judarna var jättesnälla människor, dom tycker inte om krig och så. Men när kriget kom det tog många många judiska liv. Dom var inte en del

av kriget. Jag tyckte att judisk sång och judisk kultur har berättat för oss. Jag fick också information om nazism, dom har dödat många många människor. Största världens katastrof kan man säga den där tiden. Men den där tiden det var många människor som kanske tänkte att det var bra det dom gjorde mot judarna. Men det kanske var deras föräldrar som gjorde så. Men deras barn nu kanske tänker varför gjorde deras föräldrar så stor katastrof till judarna? Den här världen, människor har alltid gjort såna stora katastrofer. Människor har alltid dödat många många andra. I den här tiden det är viktigt att många måste veta. Och jag tycker att det är jätteviktigt att visa till människor att vad händer i gammal tid. Och den gamla tiden ska bytas för alltid.

Jag som är från Afghanistan till exempel, jag är hazara. Du vet 60 procent av hazara dödas. Men ingen vet om det, det finns ingenting om det i historien. Jag tror det är viktigt att alla människor veta om deras värld, den här världen, viktigt att veta om gamla historien. Jag tänker mig någon gång, jag är från Afghanistan och jag har lämnat mitt land utan att jag valt att jag skulle lämna det. Det är på grund av krig, jag kunde inte bo där. Och jag förstår hur dom judarna hade problem. Jag tycker alltid att det är många många gamla krig och historia.

Till exempel. När jag var här på den här festivalen jag kände mig inte som om jag inte var välkommen. Jag kände mig välkommen. Som att personer tittade på mig som om jag också är en del av. Som att dom ville visa att vi vill diskutera, vill veta om. Jag inte kände mig som vad gör jag här. Dom personerna som var här var snälla mot mig och det var jätteintressant att lyssna på deras program. Speciellt den judiska musiken. Som tog mig från min egen värld. Jag kände mig som personen sjunger för ett barn. Personen är en snäll mamma som sjunger för många barnen som är i krig. Dom vet inte vad händer här. Jag tänkte när jag lyssnade på sången, jag tänkte att personen sjunger om världen som ingen lyssnar på. Om en tid när ingen lyssnade på dom. Jag själv tänkte att, hur ser ut en judisk, hur är judisk kultur hur var på gamla tiden judiska liv, jag visste ingenting. Jag tänkte mig liksom att judarna bara var i Israel. Dom är bara en del av Israel, bara Israel som är judiskt. Det visste jag inte att det var i Polen. Aldrig, jag kan aldrig förstå varför ska man döda dom människor som inte är en del av krig. Om mina föräldrar är i krig och dom krigar mot dom andra. Jag vet ingenting och jag måste inte dödas. När man tänker om såna saker så blir man ledsen, hur det var i den där tiden. Dom var alltid rädda. Hur dom var starka som kunde leva i den där tiden. Som dom nazisterna letade överallt efter dom. Dom är jättestarka. Jag tycker speciellt för judiska. Dom är duktigaste

människorna i hela världen. Innan hitlers tid, det var många som skapade många många saker i Tyskland. Jag tror det är dom som byggt världen idag när dom gick till Amerika. Dom har skapat många många saker. Jag tittade lite innan på dokumentär. Jag har hört där vad dom gjort med judarna. Vi behöver inte dom judiska eller deras skapelse i Tyskland. Vi vill inte dom i Tyskland, vi behöver inte dom. Det är bara därför att dom är judar. Jag förstå det exakt i gamla tiden, 60 procent av hazara, dom dödar bara föra att dom är hazara. bara därför.

Första gången jag kom till Tokalynga undrade jag varför Robert gjorde så mycket om judar och nazism. varför han intresserade sig så mycket om tysk kultur och dom nazisterna som gjort med judarna och sen när jag såg den judisk festival jag förstog att han tycker att det är världens största orättvisa som nazisterna gjort mot judarna, då förstog jag att det är en viktig sak som alla måste veta om, vad har hänt, ja om judisk kultur och många saker.

Jag själv tycker om historia. Jag såg många gånger om nazism och så men det är svårt att förstå. Men när jag såg judiska festivalen. Jag vill veta mer. Hur var deras gamla liv. I vilken del av världen dom existerade och varför nazisterna tyckte dom är farliga och vill döda alla. Och det är en fråga jag kunde inte förstå.

När jag var i Afganistan jag visst ingenting om judar, kristna. Jag såg dokumentärer, men det är svårt att förstå allt. det behövs att man frågar och diskuterar. Jag ska fråga Robert, jag tror han har jättemycket information om judisk historia.

Jag var lite nervös innan, men judiska festivalen var jättebra.

AMAN

Ett samtal i gruppen, om Tokalynga generellt, efter Judiska Festivalen:

Farhad: "Everytime we go to Tokalynga I feel we open our minds. Lots of new ideas".

Aman: "I think its true. I think yeah".

Zahed: "100 % good".

Farhad: "The exercise, the people we meet there, we see how they are working".

Sarar: "Creative place, somethings in the walls".

Farhad: "Exactly"

Zahed : "magic place"

Reaktioner från festivaldeltagare på MCTs brev.

Tack för dessa fina och gripande texter! Det är verkligen fantastiskt att kultur och möten kan ha en sådan betydelse i unga människors liv (inte bara unga, förstås). Varmt tack igen, Robert, för allt du gör för att skapa förståelse och bygga broar mellan människor och kulturer! Allt gott,

ANNIKA (THOR)

Tack Robert - Mycket starkt och rörande brev från Aman, en av de afghanska gästerna på festivalen. Vänligen

LASSE (DENCİK)

Unga entusiastiska deltagare från Palestina och Afghanistan

Cristoffer Svärd och polska och italienska musiker i natten på Tokalynga.

*Fredagskvällen bjöd på denne ståtliga Rabbin,
de sex statisterna i bakgrunden!*

*Salomon Schulman myser när han ser
Louisa Lyne & di Yiddishe Kapelye*

Festivalen blev möjlig genom stöd från Region Halland, Nordiska Kulturfonden, Polska Institutet, Längmanska Kulturfonden, Philipssons Fond, Statens Kunstråd och Ax:son Johnson Stiftelse Ett extra tack till Olle Katz!

Foton är tagna av bl a Mats Kronenberg, Daniel Nandigobe, Åsa Lieberath, Tinna Olafsdottir, Robert Jakobsson och Maria Andréén.

TOKALYNGA 2/3-16

Robert Jakobsson